การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดพัทลุง

(Received: April 13,2022 ; Accepted: April 28,2022)

สุนทร คงทองสังข์[1]
Soonthorn Kongthongsang

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาของการพัฒนาคุณภาพตามเกณฑ์ รพ.สต.ติดดาว ด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดพัทลุง และเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดพัทลุง เก็บข้อมูลกับผู้รับผิดชอบงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจำนวน 124 คน แบ่งการดำเนินการเป็น 4 ระยะ การเก็บรวบรวมข้อมู ระหว่างเดือน สิงหาคม 2564 – มีนาคม 2565 เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ paired t – test ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย พบว่า หลังดำเนินการการบริหารเชิงเครือข่ายเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดพัทลุงในกลุ่มพี่เลี้ยงระดับอำเภอในจังหวัดพัทลุงดีกว่าก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$) ส่วนการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพบว่าหลังการดำเนินการการพัฒนางานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดีกว่าก่อนดำเนินการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$) ทั้งนี้ ควรสนับสนุนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการดำเนินการและพัฒนางานอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการเชิงเครือข่าย การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

Abstract

This research This research and development aims to study the problems of quality development according to the star hospital criteria for infection prevention and control in sub-district health promoting hospitals, Phatthalung Province and to develop a management model for infection prevention and control in sub-district health promoting hospitals Phatthalung Province Data were collected with 124 persons in charge of infection prevention and control in sub-district health promoting hospitals, divided into 4 phases. Data collection between August 2021 – March 2022 was collected both quantitatively and qualitatively. Data were analyzed by descriptive statistics, ie number, percentage, mean, and inferential statistics such as paired t – test, while qualitative data were used content analysis.

The results showed that after implementing the network management for infection prevention and control of sub-district health promoting hospitals in Phatthalung province, the group of mentors at the district level in Phatthalung province were significantly better than before ($p<.001$). As for the performance of the

[1] สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง

persons responsible for infection prevention and control work of the sub-district health promoting hospitals, it was found that after the implementation of the development of infection prevention and control work at the sub-district health promoting hospitals, it was better. Before implementing the prevention and control of infection in the sub-district health promoting hospitals was statistically significant (p<.001). However, participatory learning should be encouraged in the systematic operation and work development.

Keywords: Network management, Infection and control, Health promoting hospital

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพหน่วยบริการสุขภาพในระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลได้ใช้เกณฑ์พัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว (รพ.สต.ติดดาว) มาเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน ซึ่งการพัฒนาเกณฑ์คุณภาพ (Approach) มีเนื้อหาผสมผสานอ้างอิงจากเกณฑ์คุณภาพ Primary Care Award เพื่อพัฒนาคุณภาพของหน่วยงานบริการปฐมภูมิ ในรูปแบบของเครือข่ายบริการ โดยมุ่งเน้นเชื่อมโยงระบบบริการ การบวนการบริการ รวมทั้งการบริการจัดการ ซึ่งจะทำให้เกิดการจัดการเป็นระบบทั้งองค์กร เกณฑ์ขึ้นทะเบียน หน่วยบริการประจำและหน่วยบริการปฐมภูมิของ สปสช. มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพการจัดบริการ (ทรัพยากรบุคคล อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ) และการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถและคุณภาพบริการสาธารณสุขของหน่วยบริการ เกิดการสร้างและพัฒนาเครือข่ายของระบบบริการที่มีการส่งต่อและการดูแลอย่างต่อเนื่อง โดยสอดคล้องกับการบริหารงบประมาณกองทุน มีระบบการทำงานด้านสุขภาพระดับอำเภอร่วมกันของทุกภาคส่วนด้วยการบูรณาการทรัพยากรภายใต้บริบทของพื้นที่ผ่านกระบวนการชื่นชมและการจัดการความรู้ ส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนพึ่งตนเองได้ และไม่ทอดทิ้งกัน โดยมีเป้าหมายร่วมเพื่อสุขภาวะของประชาชน และอาศัยการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์ รวมถึงผู้ปฏิบัติงานซึ่งเป็นผู้ที่ต้องนำเกณฑ์ไปใช้ในการทำงานใน รพ.สต. (Participation) ทำให้เกณฑ์คุณภาพมีความเป็นรูปธรรมที่วัดได้ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงตามบริบทของพื้นที่ (Deployment) เป็นงานประจำที่ทำอยู่ลดความซ้ำซ้อน ไม่เป็นภาระเพิ่มเติมให้กับผู้ปฏิบัติงาน และให้ความสำคัญกับเกณฑ์มาตรฐานการทำงานร่วมกับชุมชน ดูแลสุขภาพประชาชนแบบผสมผสานเป็นองค์รวมอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน (Integration) ซึ่งการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาวจะได้รับบริการที่ได้มาตรฐาน 5 ประเด็น (5 ดาว 5 ดี) ได้แก่ 1. การบริหารดี (Mastery) 2. ประสานงานดีภาคีมีส่วนร่วม (Humility) 3. บริการดี (People Centered Approach) 4. บุคลากรดี (Originality) 5. ประชาชนสุขภาพดี (Self Care) [8]

การจัดระบบสนับสนุนด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ (IC) เป็นประเด็นหนึ่งในหมวดการจัดระบบบริการครอบคลุมประเภทและประชากรทุกกลุ่มวัย ของเกณฑ์มาตรฐาน รพ.สต.ติดดาว ตั้งแต่ปี 2560 การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในหน่วยบริการสุขภาพมีความสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นมาตรการที่หน่วยบริการสุขภาพทุกแห่งทุกระดับจำเป็นต้องดำเนินการ เพื่อลดผลกระทบและความสูญเสียจากการติดเชื้อในโรงพยาบาลที่มีต่อผู้ป่วย ต่อบุคลากรของโรงพยาบาล ต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงลดความสูญเสียต่อชีวิต เศรษฐกิจ และชื่อเสียงของการรักษา

ข้อมูลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพหน่วยบริการปฐมภูมิ รพ.สต.ติดดาว ในปี 2560 เป้าหมาย คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั่วประเทศ จำนวน 9,806 แห่ง มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาตำบลผ่านเกณฑ์ (5 ดาว) 1,683 แห่ง (ร้อยละ 17.20) กระทรวงสาธารณสุขได้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการดำเนินงานพัฒนา รพ.สต.ติดดาวอย่างต่อเนื่อง โดยตั้งเป้าหมายโรงพยาบาลส่งเสริม

สุขภาพตำบลผ่านเกณฑ์คุณภาพทุกแห่งภายในปี 2564 [3]

จังหวัดพัทลุง มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 124 แห่ง มีการพัฒนาระบบคุณภาพตามเกณฑ์ รพ.สต.ติดดาว มาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2560 ซึ่งมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ผ่านการประเมิน รพ.สต.ติดดาว ระดับ 5 ดาว 5 ดี จำนวน 15 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 12.09 ซึ่งจากเกณฑ์การประเมินในภาพรวม พบว่า การจัดระบบบริการสนับสนุนด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นเกณฑ์ด้านหนึ่งที่สำคัญ ประกอบด้วย การออกแบบระบบและการจัดการทรัพยากร การดำเนินงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวมทั้งกิจกรรมการพัฒนาในด้านต่างๆ จากผลการประเมินในปี 2560 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ไม่ผ่านการประเมิน รพ.สต.ติดดาว ระดับ 5 ดาว 5 ดี เนื่องจากไม่ผ่านการประเมินในด้านระบบการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ในการประเมิน รพ.สต.ติดดาว ในปี 2561 จึงมุ่งให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบการป้องกันและควบคุการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นสำคัญ เพื่อให้จังหวัดพัทลุงบรรลุเป้าหมายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผ่านการประเมิน รพ.สต.ติดดาว เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 25 ซึ่งจะต้องมีกระบวนการพัฒนาโดยอาศัยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับต่างๆ ทั้งระดับจังหวัดโดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ระดับอำเภอโดยสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาล รวมไปถึงระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเอง[8]

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ามีการศึกษาการพัฒนารูปแบบการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลศรีรัตนะ[2] การพัฒนาระบบป้องกันและควบคุมการติดเชื้อใน รพ.สต.เครือข่ายโรงพยาบาลห้วยพลู[5] รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการแบบบูรณาการงาน IC ใน รพ.สต. เครือข่ายโรงพยาบาลขอนแก่นที่ประสบความสำเร็จและนำสู่ความยั่งยืน[6] การพัฒนางานป้องกันและควบคมการติดเชื้อในโรงพยาบาล (IC) ขยายสู่ผลระบบสุขภาพอำเภอ (DHS) อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร[4] การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อใน รพ.สต.ไค้นุ่น[10] การพัฒนาระบบงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริม อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์[9] การพัฒนาเครือข่ายพยาบาล/ผู้รับผิดชอบงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ/ในการควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดเชียงใหม่[2] เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในโรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลระดับเครือข่ายอำเภอ และในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เน้นการพัฒนาตามส่วนขาดเป็นหลัก หรือในบริบทที่แตกต่างกัน การพัฒนารูปแบบบริหารจัดการการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดพัทลุง จึงจำเป็นสำหรับการพัฒนางานเชิงคุณภาพสำหรับการพัฒนาระบบสุขภาพปฐมภูมิของจังหวัดพัทลุง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาของการพัฒนาคุณภาพตามเกณฑ์ รพ.สต.ติดดาว ด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดพัทลุง
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดพัทลุง

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดพัทลุง เป็นการวิจัยและดำเนินการ (Research and Development: R&D)
ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มประชากรในการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ศึกษา คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดพัทลุง จำนวน 124 แห่ง ผู้รับผิดชอบงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจำนวน 124 คน

กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล

1. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุกแห่งในจังหวัดพัทลุง จำนวน 124 แห่ง

2. คุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้รับผิดชอบงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 10 คน

เครื่องมือและการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1) แบบสอบถามการเก็บข้อมูลกลุ่มพี่เลี้ยงระดับอำเภอ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามการบริหารการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ลักษณะคำถามจะเป็นแบบการเลือกตอบ และแบบเติมข้อความลงในช่องว่าง จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงานในหน่วยงานปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงานการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ

2) แบบสอบถามการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามการบริหารการจัดการเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ลักษณะคำถามจะเป็นแบบการเลือกตอบ และแบบเติมข้อความลงในช่องว่าง จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงานในหน่วยงานปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงานการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสำรวจที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ตามเกณฑ์ รพ.สต.ติดดาว ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย พยาบาลที่จบปริญญาโท สาขาการพยาบาลป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ จำนวน 1 คน พยาบาลที่จบปริญญาโท มีประสบการณ์เกณฑ์คุณภาพ รพ.สต.ติดดาว จำนวน 1 คน ผู้บริหารจบปริญญาโท มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพ จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษา ความครอบคลุมของข้อคำถาม และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา แล้วนำข้อคิดเห็นที่ได้รับการเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไข

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงและทดสอบความเชื่อมั่นของข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความตรงตามเนื้อหา (Content validity) เพื่อให้วัดได้ครอบคลุมครบถ้วนตามเนื้อหาที่ต้องการและสามารถวัดตัวแปรที่ต้องการได้ ตรวจสอบผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และวิเคราะห์ค่า IOC ได้เท่ากับ 0.85 และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) นำไปทดสอบก่อนใช้ (Pre - test) แบบสัมภาษณ์กับบุคลากรในจังหวัดสงขลา ซึ่งมีลักษณะและบริบทคล้ายคลึงกัน จำนวน 30 ชุด วิเคราะห์ความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach 's alpha coefficient) ได้ค่า α เท่ากับ 0.87

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้กฎสามเส้า (Triangulation) เพื่อเป็นการเปรียบเทียบข้อค้นพบ (Findings) ของปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษา (Phenomenon) จากแหล่งและมุมมองที่แตกต่างกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ระหว่างเดือน สิงหาคม 2564 – มีนาคม 2565 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1) เตรียมตนเองเกี่ยวกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยที่ถูกต้องครอบคลุม และช่วยให้สามารถอภิปรายผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้อย่างครอบคลุม

1.2) สำรวจสอบจำนวน/รายชื่อโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ผ่านเกณฑ์ รพ.สต.ติดดาว ระดับ 5 ดาว 5 ดี จากผลการประเมิน รพ.สต.ติดดาว ปีงบประมาณ 2563 ผู้รับผิดชอบงานผู้รับผิดชอบงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อใน รพ.สต./โรงพยาบาลแม่ขาย/สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และผู้รับผิดชอบงาน รพ.สต.ติดดาว ระดับจังหวัด

1.3) ทำหนังสือขออนุญาตนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดพัทลุง เพื่ออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล โยชี้แจงวัตถุประสงค์ และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4) ขอความร่วมมือจากผู้รับผิดชอบงาน รพ.สต.ติดดาวระดับจังหวัด ผู้รับผิดชอบงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในรพ.สต./รพ.สต.ในเครือข่าย ในการเก็บข้อมูล โดยชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ขั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 2 ส่วน

2.1) ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจ โดยการลงพื้นที่เพื่อสำรวจ ตามวันเวลาที่นัดหมายไว้ พูดคุยสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูล แนะนำตนเองและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษา พร้อมทั้งขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และบันทึกข้อความเสียงขณะทำการสำรวจ

ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสำรวจเป็นคำถามกึ่งโครงสร้างปลายปิด เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถตอบแบบสอบถาม/สำรวจได้อย่างถูกต้องชัดเจน และครบคลุม ในการดำเนินการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ด้านปัญหาในการดำเนินงานแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหรือกระบวนการแก้ปัญหา การบริหารจัดการและการสนับสนุนของเครือข่าย เพื่อให้ดำเนินงานด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อใน รพ.สต./รพ.สต.ในเครือข่าย ผ่านตามเกณฑ์ รพ.สต.ติดดาว

2.2) ผู้วิจัยขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มงานพัฒนาคุณภาพและรูปแบบบริการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง คือ แบบประเมินการใช้รูปแบบด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ใช้เกณฑ์การประเมินโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว ปี 2563จำนวน 124 แห่ง ที่นำรูปแบบบริหารจัดการการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดพัทลุงไปใช้ จำนวน 124 แห่ง

การเก็บรวมรวบข้อมูล การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การทบทวนข้อมูลทุติยภูมิ (Review of secondary sources) เพื่อเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการศึกษาและวิเคราะห์ภาพรวมในเบื้องต้น ก่อนดำเนินการวิจัย

2. การสนทนา (Dialogue) โดยการสนทนากับกลุ่มที่ร่วมดำเนินกิจกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับผู้ดำเนินการงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและคณะกรรมการบริหารงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของเครือข่ายบริการสุขภาพ

4. การสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) กับผู้ดำเนินการงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและคณะกรรมการบริหารงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของเครือข่ายบริการสุขภาพ ซึ่งเป็นผู้ให้

ข้อมูลที่สำคัญ ตลอดจนการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) ตามโอกาสและสถานการณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ หลังจากที่ได้เก็บรวมรวมข้อมูลด้วยกระบวนการและเทคนิคต่าง ๆ แล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบก่อนและหลังปฏิบัติการวิจัย แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือ

1) ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการเก็บจากแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบสัมภาษณ์ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ paired t – test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเกต สนทนา สัมภาษณ์ หรือกระบวนการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ข้อพิจารณาเชิงจริยธรรม

ผู้วิจัยดำเนินการขอจริยธรรมเพื่อดำเนินการวิจัย โดยผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง เลขที่ การวิจัยนี้ ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ PPHOREC/2564 COA NO.32 เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2564

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์การบริหารการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดพัทลุง ในกลุ่มพี่เลี้ยงระดับอำเภอ กลุ่มเป้าหมาย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 71.1) อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี (ร้อยละ 42.1) และจบการการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 73.7) ระยะเวลาการปฏิบัติงานอยู่ในช่วง 21-30 ปี (ร้อยละ 36.8) และระยะการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของ รพ.สต. ของกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 1-10 ปี (ร้อยละ 81.6)

จากการดำเนินงานเพื่อพัฒนาระบบการบริหารการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดพัทลุงในกลุ่มพี่เลี้ยงระดับอำเภอ ทำให้เกิดการจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังได้รับความรู้เรื่องการบริหารเชิงเครือข่ายเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดพัทลุง ในกลุ่มพี่เลี้ยงระดับอำเภอ (จำนวน 38 คน)

การบริหารการจัดการเชิงเครือข่าย สุขภาพอำเภอ	ก่อนดำเนินการ		หลังดำเนินการ		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การค้นหาปัญหาป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ						
การประชุมวางแผน	3.39	0.679	4.00	0.000	5.492	.000
มีการหารือปัญหานั้น	3.32	0.525	4.00	0.000	8.029	.000
มีการสำรวจปัญหาที่พบบ่อย	3.16	0.789	4.00	0.000	6.577	.000
การวางแผนในการจัดการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ						
ค้นหาปัญหาร่วมกับคนอื่น	3.42	0.642	4.00	0.000	5.557	.000
วางแผนในการจัดการปัญหา	3.18	0.652	4.00	0.000	7.717	.000
มีการหาแนวทางแก้ปัญหาและกำหนดกิจกรรมในการดำเนินการ	3.34	0.669	3.97	0.162	6.147	.000
การจัดองค์กรโดยเครือข่ายสุขภาพอำเภอ						
มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ	3.42	0.793	3.97	0.162	4.480	.000
มีกลุ่มรับผิดชอบดำเนินการ	3.47	0.687	4.00	0.000	4.721	.000
มีการหาผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ	3.39	0.718	3.95	0.226	5.281	.000
ดำเนินการตามแผนในการจัดการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ						
มีการกำหนดแหล่งทรัพยากรที่ใช้ดำเนินการ	3.47	0.603	4.00	0.000	5.376	.000
การจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อการจัดการ	3.37	0.633	4.00	0.000	6.147	.000
มีการดำเนินการตามแผน	3.24	0.714	3.97	0.162	6.630	.000
ประเมินผลลัพธ์ของกิจกรรมที่ดำเนินการ						
มีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม	3.29	0.611	4.00	0.000	7.168	.000
มีการประเมินผลกิจกรรม/โครงการ	3.21	0.811	3.97	0.162	5.984	.000
การคงไว้ซึ่งกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง						
มีกิจกรรมเชิงพัฒนาและต่อยอดการดำเนินการ	3.21	0.704	4.00	0.000	6.917	.000
มีการขยายแนวคิดกับกลุ่ม/เครือข่ายอื่น	3.03	0.677	3.97	0.162	8.910	.000
การทบทวนกิจกรรมและดำเนินการใหม่						
มีการสรุป/ถอดบทเรียน	3.05	0.695	4.00	0.000	8.397	.000
มีการวิเคราะห์ผลการดำเนินการในแต่ละครั้ง	3.16	0.718	4.00	0.000	7.234	.000
มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกิจกรรมที่ดำเนินการแล้วไม่เป็นที่พอใจ	3.11	0.727	3.92	0.273	7.717	.000

จากตารางที่ 1 พบว่า หลังดำเนินการการบริหารเชิงเครือข่ายเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดพัทลุงในกลุ่มพี่เลี้ยงระดับอำเภอในจังหวัดพัทลุงดีกว่าก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$)

จากการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดพัทลุง

ส่งผลให้ดำเนินงานในการพัฒนางานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ดำเนินงานโดยผู้รับผิดชอบงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่ากลุ่มเป้าหมาย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 71.6) อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี (ร้อยละ 39.7) และจบการการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 91.5) ระยะเวลาการปฏิบัติงานอยู่ในช่วง 21-30 ปี (ร้อยละ 43.3) และระยะการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของ รพ.สต. ของกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 1-10 ปี (ร้อยละ 76.6)

ส่วนการปฏิบัติการเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ดำเนินงานโดยผู้รับผิดชอบงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบข้อมูลการจัดการเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดพัทลุง จำแนกตามกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน (จำนวน 141)

การจัดการเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	ก่อนดำเนินการ		หลังดำเนินการ		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ร่วมพูดคุยและสะท้อนข้อมูลถึงปัญหาการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อที่เกิดขึ้นบ่อย	3.31	0.718	3.99	0.084	11.382	.000
คิดวางแผนกิจกรรม/โครงการเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในหน่วยงาน	3.19	0.765	3.99	0.119	12.553	.000
ตัดสินใจในการจัดทำแผนในการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในหน่วยงาน	3.18	0.730	3.99	0.084	13.393	.000
4. ท่านเอื้ออำนวยในการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในหน่วยงาน	3.55	0.711	4.00	0.000	7.458	.000
กระตุ้นทีมสุขภาพในการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในหน่วยงาน	3.47	0.742	4.00	0.000	8.511	.000
ชี้แจงผลการดำเนินงานในการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อให้ทีมสุขภาพในหน่วยงานทราบ	3.34	0.705	4.00	0.000	11.103	.000
ร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสรุปผลการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อร่วมกับเครือข่ายบริการสุขภาพ	2.95	0.740	3.99	0.084	16.830	.000
มีส่วนในการติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อให้ทีมสุขภาพในหน่วยงาน	3.24	0.686	4.00	0.000	13.144	.000
มีส่วนในการระดมทุนหรือสนับสนุนในการจัดกิจกรรมการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในหน่วยงาน	2.82	0.897	3.99	0.119	15.494	.000

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังการดำเนินการการพัฒนางานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ดำเนินงานโดยผู้รับผิดชอบงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดีกว่าก่อนดำเนินการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดพัทลุง โดยพบว่า หลังดำเนินการการบริหารเชิงเครือข่ายเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดพัทลุงในกลุ่มพี่เลี้ยงระดับอำเภอในจังหวัดพัทลุงดีกว่าก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p<.001) โดยหลังปฏิบัติการทั้งหมดของกลุ่มพี่เลี้ยงระดับอำเภอเข้าร่วมและดำเนินกิจกรรมในการประชุมวางแผนปรึกษาหารือ และสำรวจปัญหาที่พบบ่อย ร่วมค้นหาปัญหา หาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน มีการแบ่งหน้าที่และผู้รับผิดชอบในแต่ละแผนงาน มีการหารือเพื่อประเมินชุมชน กำหนดลำดับความสำคัญและการตั้งเป้าประสงค์ หาแนวทางแก้ไขปัญหาและกำหนดกิจกรรมในการปฏิบัติการ กำหนดแหล่งทรัพยากรที่ใช้ ประเมินผลลัพธ์ของกิจกรรมที่ดำเนินการ และเข้าร่วมในการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม โดยการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ตั้งแต่ร่วมคิด ค้นหาปัญหา วางแผน หาแนวทางแก้ปัญหา ดำเนินการและติดตามประเมินผล ผ่านเทคนิค กระบวนการต่าง ๆ ภายใต้ฐานคิดในการพัฒนาโดยยึด “คน” และ “ชุมชน” เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ร่วมเรียนรู้และวิทยากรการเรียนรู้ ในการตั้งประเด็นหรือจุดประเด็นในการร่วมขบคิดและหาทางออกร่วมกัน จากการร่วมเรียนรู้กับชุมชน ทำให้รู้ถึงศักยภาพของทีม และพบว่า หลังการดำเนินการการพัฒนางานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ดำเนินงานโดยผู้รับผิดชอบงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดีกว่าก่อนดำเนินการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p<.001) สอดคล้องกับการศึกษาและการดำเนินงานของสำนักงานสนับสนุนบริการสุขภาพปฐมภูมิ. (2562)[8] และกองยุทธศาสตร์และแผนงาน (2564)[3]

เอกสารอ้างอิง

1.กรมควบคุมโรค. (2550). **คู่มือปฏิบัติเพื่อการควบคุมโรคติดเชื้อในโรงพยาบาล.** [เข้าถึงเมื่อ 15 ก.ค. 2564]. เข้าถึงได้จาก. http://bamras.ddc.moph.go.th/userfiles/16(2).pdf.

2.กำธร มาบาธรรม และสุสัณห์ อาศนะเสน. (2556**). คู่มือปฏิบัติการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

3.กองยุทธศาสตร์และแผนงาน. (2564). **คู่มือแนวทางการพัฒนา รพ.สต.ติดดาว ปี 2564.** [เข้าถึงเมื่อ 1 ก.ค.2564]. เข้าถึงได้จาก http://164.115.41.179/primary/sites/default/files.

4.ประภาพรรณ อุ่นอบ. 2547. **วิทยากรกระบวนการเงื่อนไขสำคัญของการถอดบทเรียนแบบวิเคราะห์หลังการปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.

5.ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2543. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

6.พระมหาสุทิตย์ อาภากโร (อบอุ่น). 2548. **นวัตกรรมการเรียนรู้: คน ชุมชน และการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทยออฟเซต.

7.เยาวภา ปิ่นทุพันธ์. 2546. **การเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาสุขภาพส่วนบุคคล**. ในเอกสารการสอนชุดวิชาสุขภาพกับการพัฒนาหน่วยที่ 9 – 15 สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

8.สำนักงานสนับสนุนบริการสุขภาพปฐมภูมิ. (2562). **โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว (รพ.สต.ติดดาว) ปี 2562.** [เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2564]. เข้าถึงได้จาก. http://cro.moph.go.th/cppho/download/969_26122018.pdf.

9.ศุภวัลย์ พลายน้อย. 2547. **นานาวิธีวิทยาการถอดบทเรียนและสังเคราะห์องค์ความรู้**. กรุงเทพมหานคร : พี.เอ.ลีฟวิ่ง.

10.อรุณี เวียงแสง และคณะ. 2548. **การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทยออฟเซต.